Број 257. У Новом Саду, у петак 12. новембра 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Српкиње у одбрану народних школа.

Ми смо већ писали у „Застави“, да су Српкиње у Новом Саду склопиле одбор, који ће радити на томе, да и женскиње, садање и будуће матере, подигну глас свој у одбрану народних школа, а против законског предлога министра просвете. Тај је одбор почео свој рад, те позва и Словенке и Румунке, да и оне у крилу свога народа учине исто.

За сад ће се купити потписи, који ће ићи уз представку угарском сабору, а кад се скупе потписи, онда ће заједнички удесити на конференцији или збору појединости те представке.

Српски табаци разашиљу се већ. На сваком табаку, на ком ће се купити потписи штампано је ово:

Драге Српкиње!

Потпишите на овом табаку имена Ваша, успоредо са сестрама Словакињама и Румункињама где их има, јер нам је посао заједнички. Те ћемо потписе послати угарском сабору уз молбу, да не прими законски предлог о народним школама. Тај законски предлог потискује наш матерњи језик из наших народних школа и хоће да нам децу однароди. Угарски сабор тек неће слати наше народне школе у бој против нашега народа. Ми садање и будуће матере нећемо бити кадре да очувамо нашу децу ни у мајчином крилу, ако нам матерњи језик изгуби важност. Света је дужност садањих и будућих матера, да матерњи језик бране и штите, да се заузму за важност његову. Чим добијемо потписе сазваћемо збор или конференцију, да саставимо и усвојимо молбу, која да се пошље на високи угарски сабор.

Пропратно писмо одбора гласи:

Драге сестре!

Молимо Вас, да се сетите дужности и да скупите што више потписа на послатим табацима. Склопите са Словенкама и Румункама, где их има, одбор, зађите по месту Вашем и обиђите сваку српску, словачку и румунску матер жену и одраслу девојку растумачите у чему је ствар, и ни једна неће одрећи потписа свог. Молимо да најдуже за 14 дана вратите табаке једној од потписаних.

Нови Сад, новембра 1904. г.

Олга Марка Вилића, Софија Мите Ђорђевића, Софија дра Веселина Ђисаловића, Јулка дра Бранка Илијћа, Софија удова Кристића, Олга дра Милоша Крно, Александра Косте Лере, Олга Јоце Мушицког, Јелисавета Андрије Матића, Марија Тоше Мартоношка, Ида Владе Мацедонића, Марија Кузмана Миловановића, Катица Н. Новићка, Катинка поп Боже Поповића, Катинка Петра Попадића, Ангелина Ђире Поповића, Марта дра Лазе Станојевића, Милица Јаше Томића, Љубица Стеве Тодоровића.

Умољени смо од стране женског одбора да објавимо у листу нарочито ово: **Свака Српкиња која жели да ради на овој народној ствари, нека се обрати ма на коју од потписаних чланица одбора, да јој се пошљу табаци.**

Ми се надамо, да ће наше Српкиње осветлати образ себи и народу своме. Тиче се деце њихове, народа њихова.

Народни збор Срба и Словака.

У недељу ће бити у Петровцу народни збор Срба и Словака. Тамо ћемо са нашом браћом Словацима заједнички устати у одбрану нашег народњег језика у школама.

Ми смо о важности овог збора писали већ раније у „Застави“. Зато се и надамо да ће се наши Срби, нарочито из околине својски одазвати овоме збору. Веома је важно и судбоносно питање, које је на дневном реду, а необично је важно, да се са браћом Словацима у истини познамо и зближимо, да наше братство и заједница не буде празна реч.

Збор је сазван у Петровац. Петровац је срце Словака у Бачкој. По званичном попису од 1900. године, било је у Петровцу 7 868 душа. Од тих је 7.500 Словака, 29 Србина, 200 Немаца и 125 Мађара.

Наше браће Словака има у Бачкој близу 30.000, а у околини Петровца им је језгро. У Кисачу их има 4.000, у Кулпину 2.000.

Словака су забележили свега 1900. године: у Угарској нешто преко 2 милијона, а уверини смо: „Да ко броји, више би их било“. Ал тај неко, морао би да их боље броји. У Хрватској и Славонији, било је Словака 17 хиљада

Нас Срба има у бачкој жупанији 115.000.

Није нас тако мало. А ко држи да нас је мало, нек зна, да се баш зато и трудимо, да будемо људи.

Вође словачког покрета у Бачкој, др. Крно и др. Мичатек, радили су највише око овога збора, али ће на њему учествовати и словачки родољуби из даљих крајева. Од браће Словака ће реферисати на овом збору Милан Ходжа, уредник дневног листа „Slovanski Tyždennik“ (Словански Тижденик). Од Срба ће реферисати Јаша Томић, али ће бити без сумње и других говорника.

Браћа Словаци се спремају да усрдно дочекају своје госте. Петровац лежи на прузи Нови Сад—Сомбор ближе Новоме Саду а даље Сомбору. Из Новог Сада креће се железнички воз у Петровац у 5 сати 55 минута ујутру, а стиже у 8 сати 44 минута у јутру. Из Сомбора се креће воз у 6 сати 51 минут ујутру а стиже у 9 сати 45 минута у Петровац.

Е, па до виђења на збору у Петровцу!

* * *

Пишу нам из Пивница, да је тамо велико одушевљење на збор у Петровцу, како међу Србима тако и међу Словацима, и да се спремају да у великом броју дођу на збор. Држе да ће тај збор зближити још јаче два братска славенска народа.

И из других наших места спремају се за овај збор, нарочито из Ст. Футога, Шова (долази 200 особа), Пироша, а колико смо дознали, Новосађани ће бити заступљени у врло лепом броју.

Одузимање Текелијине закладе.

Срем. Карловци, 10. нов.

Да Вам јавим како је отпочело и текло одузимање Текелијине закладе.

Патријарх Георгије дошао је са министарским комесаром Пајом Јовановићем и секретарем др Секулићем у благајну српских народних црквенвх фондова, а за њима је ишао полицијски комесар. За тим је рекао патријарх Георгије благајнику Јовану Чокићу: Наша највиша автономна власт забранила је да издамо кључеве министарском поверенику. Ал министарски повереник има налог да употреби силу и ми се тој сили не можемо противити. Позивам г. секретара да изда мој кључ и свој кључ, а позивам и Вас г. благајниче да издате Ваш кључ

За тим су предати кључеви, а то се поновило и у књиговођству, где су искане књиге. За сво време предаје присуствује полицијски комесар, да обележи — силу. А краљевски комесар бележи на сваком акту, да га је присилно одузео.

Остало је дакле, да наш автономни заступник, саборски одбор, није дао нит предао Текелијину закладу, већ да нам је она насилно одузета. Коло се окреће. Ко у правду верује и држи се свога права, не може коначно изгубити. Изгубљено је само оно што се напусти, а ми се данас, у овим црним данима тешимо тим да Текелијину закладу нисмо напустили

Руско-јапански рат.

И ако се држи, да ће на бојишту у Манџурији наступити мир до пролећа, ипак има и друго, томе супротно мишљење. У исто време, када је стигла вест о томе, да ни Руси ни Јапанци, неће да напуштају своје згодне положаје, баш у тај мах извештава генерал Сахаров, о успеху руских добровољаца стрелаца, који су својим нападом изненадили Јапанце. Ти стрелци су се прикрали ноћу до јапанских положаја и шанчева, намамили Јапанце и учинили им велику штету, а уједно узбунили и целу јапанску војску.

Сада су стигле вести о томе, да и на мору пред Порт-Артуром Јапанци не могу ништа да учине. Јавља се, да је руска флота, која се налази у Порт-Артуру још доста многобројна и способна за борбу. А по јапанским извештајима, тамо није било више ни једне целокупне руске лађе.

Иначе је у Порт-Артуру све по староме.

Најновије вести су ове:

Како је на манџурском бојишту?

Јуче и одономад, послао је генерал Сахаров извештаје у којима јавља, да су руски добровољни стрелци прошле недеље у 4 сата у јутру, заузели брда са обе стране кланца Шинхајтина, четири километара јужно од села Кунгуа. Девет руских стрелаца, привукли су се јапанским оградама, где су утврђене препреке. Те препречне ограде су у близини јапанских шанчева. По што су пресекли жице, убацили су много кинеских граната, које се и руком убацују. Кад су гранате експлодовале, појаве се Јапанци, а сви добровољни стрелци осуше на њих јаку ватру. Отвори се бој, али Јапанци у скоро узмакоше. Руски стрелци одузеше многе пушке и џебану, коју су Јапанци оставили на бојном пољу.

У понедељак, једно оделење руске војске, које је пре тога имало сукоба са Јапанцима, било је нападнуто од јаче јапанске војске. Али су Руси одбили непријатеља, који је имао великах губитака. Са наше стране рањени су 10 официра и 30 војника а 10 војника је погинуло.

У уторак су Јапанци са опсадним топовима бомбардовали село Шахепу. Ноћ између уторника и среде прошла је на миру.

Стање око Порт-Артура.

Из Шангаја јављају, да се у порт-артурском пристаништу налази пет великих руских лађа, две оклопњаче, три топовњаче, и једанаест контра торпедњача. За неке лађе се вели да су оштећене, али их има које су са свим способне за борбу. Према томе са свим су лажни јапански извештаји да су лађе скоро све уништене.

Неистинити су гласови, да је сем „Расторопног,“ још која торпедњача изашла из порт-артурског залива. Према томе је још мање истина, да су још друге две руске лађе Јапанци потопили.

Трећа руска флота.

„Новоје Времја“ је мишљења, да би Русија требала да спреми и трећу своју флоту. А та трећа флота могла би се састојати од црноморских бродова. — Исти лист држи да ће балтичка флота имати другог посла и да је и сувише велико растојање од Жутог Мора до Владивостока. А ако би на бојиште отишла и трећа руска флота, та би онда нападала поједина пристаништа у Јапану и Кореји, и са свим би могла да јапанској војсци пресече везу између бојишта и Јапана. — Та трећа

флота би дакле радила независно од јапанске флоте и Токио би одцепила од осталог света.

У одбрану наше школе.

Пишу нам из Ст. Сивца: У недељу 31. октобра одржана је редовна скупштинска седница, у којој је као прва тачка дневнога реда био предлог, да се и наша црквена скупштина придружи представци новосадске српске православне црквено-школске општине, у предмету законског предлога о школама и школским властима, што га је поднео угарском државном сабору министар просвете др. Алберт Берзевици. Скупштиа је једнодушно донела одлуку, да се придружује представци новосадске српске православне црквено-школске општине и да претставку ту у целости прихваћа, те је поверила црквеном одбору, да одлуку ову изврши.

На великом народном збору у Сомбору сивчани су као увек, тако и сада најмногобројније били заступљени. Па и на митрополијском збору, као што се већ унапред спремамо, нећемо бити незнатни и ту ћемо показати: да смо Срби, да смо људи, челик срце нам у груди.

Десетогодишњица „Српске Банке“ у Загребу.

Ово дана навршило се десет година како је пок. Коста Таушановић рочео још с неким Србима оснивати „Српску Банку“ у Загребу. Данас има „Српска Банка“ 15—16 милијуна улога, а осим тога имаде у Аустро-Угарској до 100 српских новчаних завода, по разним већим и мањим местима где Срби живе. Те установе располажу са 70 милијуна круна капитала. Осим тога створено је преко 200 српских земљорадничких задруга, „Привредник,“ и још других српских привредних установа, које свака за себе а све заједно — служе истим народним циљима.

Не пуштају у Србију без пасоша.

Јављају из Земуна: Јосиф Маурер фабрикант из Беча, који је прешао из Земуна у Београд без пасоша осуђен је нв глобу од 60 К, а један трговачки помоћник из Винковаца и један слагач из Сарајева на 8 дана затвора.

Занимљива сиграчка.

Италија је сада у добрим односима са Абисинијом. И ако је тек неколико година од како је трајао рат између Италије и Абисиније — сада владаоци један другоме шаљу поклоне. Абисински цар послао је талијанском наследнику престола лепу „сиграчку“ Послао му је једног младог лава, коме је од прилике толико месеци, колико и наследнику талијанског престола. У спроводном писму жели абисински цар, да мали наследник престола буде временом јунак лавијега срца.

Ко другоме јаму копа...

Опште је познато, да Јапанци у борби својој против Руса често нису бирали никаква средства. — Између осталога, они су наоружали чунгузке разбојничке чете и покренули су их против Руса. Али су се ове разбојничке чете толико осилиле, да сада много нападају и саме Јапанце. Јапанци имају велику муку са Чунгузима и често се између тих чета и јапанске војске отвори прави бој. — Сада су се Јапанци обратили и на кинеске власти и моле их, да сузбијају Чунгузе, који су отпочели свој стари занат и само пљачкају.

Ослобођени зверови.

У близини каркасонске железничке станице, теретни воз преносио је један зверињак (менажерију). Таман су хтели да истоваре кавезе, када испод њих пукоше точкови и кавези се покваришe. Из два кавеза побегоше два лава и два медведа. Једног медведа прегазила је железница, а другог је убио један стражар из пушке. Лавови су умакли и околна села била су у великом страху. Приређена је хајка и тек после два дана убили су их.

Кратке вести.

— Пре три дана турска влада послала је у Јемен у заточења пуковника Арифбеја, мајора Макибеја и још 30 официра и чиновника, јер су држали тајне састанке у Цариграду.

Брзојави „Застави“.

Стигли 11. новембра ноћу.

† Погреб дра Милоша Стефановића

Турчански Св. Мартин. Погреб др. Стефановића био необично тужан и свечан Народ у огромним гомилама дошао са свију страна. У цркви говорио местни капелан, на гробу Константин Брадваровић и необично дирљиво стари вођа словачки Мудроњ.

Брадваровић опростио се овим речима: Тужни зборе! Драга браћо Словани! У име братског вам српског народа, доносим и српску сузу, да ороси овај светао самртни ковчег и кличем још на непобусаном гробу великог слованског родољуба: Хвала ти на свему, што си радио и урадио за народ свој! Хвала ти и на оном, што си урадио за заједницу народа у Угарској. А хвала ти и на оном, што си урадио за човечанство, јер ко љуби народ свој и ко ради за народ свој, тај ради и за човечанство!

Допусти драги и неумрли покојниче, да се опростим с тобом и у име радикалне „Заставе“, посестриме „Народних Новина“, којима си ти био вредни сарадник. Слава ти! Хвала ти! А народ, који има синова, као што је др. Милош Стефановић, тај народ не може пропасти. С тога мирно почивај у гробу своме и не стрепи за народ свој, јер ће он преброди све тешкоће и остварити и све идеале твоје. То ће бити и најбоље признање за твој рад и твоју љубав!

Слава ти велики покојниче и вечна ти памјат!

Политичке прилике.

Будимпешта. Гроф Никола Банфи иступио из владине странке.

Сегедин. Варошко представништво изгласало влади поверење са 98 против 78 гласова. Опозиција уз Кошутову песму напустила дворану.

Будимпешта. Изостало је да у недељу метне гроф Апоњи венац на Кошутов, а Фрања Кошут на Дејаков споменик.

Штрајк.

Беч. Радници који штрајкују изврнули је на северној жељезничкој станици ваше вагона са угљом. Полиција их је растерала.

У одбрану српске школе.

До сада су устали у одбрану наших школа и обратили се представком на угарски сабор: Српски народни митрополијски школски савет, епархијске скупштине, вршачка, бачка и темишварска, и српско-православни епископат.

Даље су се обратили: Народни збор Срба из Угарске, одржан у Вршцу 28. окт. и народни збор Срба из Угарске, одржан у Сомбору 8. нов.

Од општина су се обратиле: новосадска црквено-школска општина, а прикључиле јој су се до сада црквено-школске општине: Турски Бечеј, Вршац, Сомбор, Ст. Футог, Ада, Турија, Кула Јабука, Темишвар (град), Ст. Сивац, Коморан, Црвена Црква, Мали Бечкерек, Кетфељ, Ст. Врбас, Тител, Дента, Српска омладина у Бечу, Грацу и Прагу.

Сазван е митрополијски збор у Сремске Карловце, (који је за сад забрањен), збор Срба и Словака у Петровац за 14. (27) новембар, који је дозвољен. Постоји покрет наших Српкиња из Угарске, да заједно са Словакињама и Румункама поднесу представку угарском сабору и сазову конференцију ради те представке. За сад се купе њихови потписи. Осим тога је Саборски Одбор закључио, да и он подресе представку, која ће се послати из прве седнице. А и многи црквени одбори закључише, да у тој ствари сазову црквену скупштину.

Молимо пријатеље нашега листа, да нас известе о свима општинама, које се придруже овом покрету или су се већ придружиле, али их нисмо забележили.

Српска православна црквено-школска општина новосадска послала је своју представку на угарски сабор нашем саборском одбору у Ср Карловце, да је он остави угарском сабору.

Према томе све општине, које су се прекључиле представци новосадске црквено-школске општине, а нису о томе још известили саборски одбор, нека то учине изводом из записника што скорије, да би се и њихов глас чуо.

Пољопривредник треба да чита.

Пољопривредник треба да чита и пре и више него они, који се тим „послом“ баве, јер они су се обично тим „послом“ бавили од детињства, изучили школе, заузели положаје, у којима се многи одржавају и без икаквог даљег читања, јер их школска спрема препоручује. Који хоће корак у корак да иду с науком и напретком, морају да читају; другима је читање просто задовољство, као шетња кроз цветну башту.

Са пољопривредником је сасвим друкчије, њему је нужно да чита, те да напредује и да искуство других пољопривредника примењује, како би имао више користи.

Пољопривредник зна да оре, али не зна кад, у које време треба да оре, колика да му буде бразда ширином и дубином, не зна значај дубоког орања, нити зна вредност орања у јесен. У књигама и новинама он ће све то наћи па ће се поучити хоће ли орати као до сад, или ће онако како је у књигама написано, и тако повећати жетву и појачати приход.

Пољопривредник зна да копа, али не зна како и кад треба копати, а већина не зна још и то, да се једним простим плугом за окопавање (копачицом), може заменити равно 10 копача. Из књига и новина он ће то видети, па ће уштеђену радну снагу и уштеђено време употребити на друге послове, за које сад не доспева.

Пољопривредник зна косити, али не зна да се и ту може уштедити и снаге и времена, јер сад и за те послове има справа, као год што се сад и сено и друкче и боље сређује, па се и ливаде данас нарочито обрађују и негују, траве се засејавају итд.

Пољопривредник зна да засади воћњаке, али да би му био дуговечнији и давао већи принос, не зна га неговати и обрађивати.

Пољопривредник ради најгрубље и најтеже послове; он сатире снагу и траћи време — и то зове: знати. Он ради све послове са таквим разумевањем, какво је било и пре 300 година, а данас је потреба, да човек сваки посао ради с великим разумевањем. Да себи колико-толико прибере тих знања, треба читати.

Сем свега, пољопривредник треба да чита и ради свога образовања.

Пољопривредне књиге и новине износе пољопривреднику отворено и разлажу оно што постоји. Само се тако може напредовати, и само се тако поправке могу најлакше уводити и остварити. Ко нема новаца да набави себи књига и новина, томе је најлакше помоћи, оснивањем сеоских читаоница и књижница, и кад би људи били преданији тој корисној ствари — успеси би били на потпуно задовољство и пољопривредника и пријатеља њиховог напретка.

По „Тежак“-у.

☛ Продајем из слободне руке свој **ВЕЛИКИ БИРТ,** који се налази на најлепшем месту, где се налази и велика котарка од 40 метара дуга. Кућа је подесна за сваковрсни рад. Осим тога, продајем и кућу, где станујем заједно са мешовитом трговином, која већ 26 година постоји.

Купци, који би рефлектовали на бирт и кућу, нека се обрате власнику

I. 1131 1—2 **Богољубу Јоановићу**

у *Срп. Елемиру*, (Торонтал)

Земља под закуп или наполице.

У селу Мозгову (Србија) близу вароши Алексинца недалеко од жељезнице, дају се **20 хектара добре ораће земље под закуп или наполице.** Земља је особито добра, нарочито за жито и раж. Закупац добија за рад 2 пара волова и кола, цео пољски алат, кућу и све потребне зграде. Сем тога добија семе и сточне хране колико му треба. Врло повољни услови за једну фамилију која има задругара за рад,

Ко је вољан узети нека се обрати писмом ради погодбе

I. 1061 5-6

Поповићу и Шумаревићу,

трговцима у Београду.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду